

Paulusboekje

Paulusboekje

Een uitgave van het bisdom van Breda, januari 2009
Bij gelegenheid van het Paulusjaar 2008-2009
T 076 5223444
E secretariaat@bisdombreda.nl
I www.bisdombreda.nl

Inhoud

1. Voorwoord.....	5
2. Praktische tips.....	6
3. Parochiebladberichten.....	11
Het Paulusjaar	11
Heiligen met de naam Paulus	12
De iconografie van Sint Paulus	14
4. Plaatsen waar Paulus is geweest.....	16
5. Pauluskerken in het bisdom van Breda	24
6. Bibliografie rond Paulus.....	25
Literatuur	25
Voor een leestafel in de parochie.....	25
7. Liederen	27
8. Beeldmateriaal.....	28

1. Voorwoord

Paus Benedictus XVI heeft het initiatief genomen om van 28 juni 2008 tot 29 juni 2009 een Paulusjaar te houden. Het is niet een periode van louter herdenking van Paulus uit interesse voor de verleden tijd. De paus zei in zijn homilie en de virgileviering van Sint Paulus op 28 juni 2008: “Voor ons is Paulus niet een figuur van het verleden die we ons met eerbied herinneren. Paulus is eveneens onze leraar, ook nu is hij voor ons een apostel en heraut van Jezus Christus.”

Het bisdom van Breda wil met dit boekje de aandacht voor de persoon van Paulus en zijn geloofsverkondiging stimuleren. Bij dit Paulusboekje verschijnt tevens een Paulusnoveen om negen dagen in gebed op weg te gaan. De Paulusnoveen werd geschreven door bisschop Van den Hende.

In dit Paulusboekje zijn opgenomen: enkele praktische tips voor parochies, korte artikelen voor parochiebladen, liederen, boeken over Paulus en informatie over zijn reizen.

Het overzicht van liederen in paragraaf 7 kwam tot stand met medewerking van Guido Grond pr., vice-voorzitter van de Nederlandse Sint Gregoriusvereniging afdeling Roermond.

2. Praktische tips

In deze paragraaf zijn enkele praktische ideeën opgenomen voor parochies. Contactgegevens van personen kunnen worden opgevraagd via het bisdom van Breda.

Paulusactiviteit
Activiteit

Paulusnoveen

Omschrijving

Het bisdom geeft een Paulusnoveen uit die voor het Paulusjaar werd gemaakt door bisschop Van den Hende. De Paulusnoveen biedt de mogelijkheid om in het kader van het Paulusjaar gedurende negen dagen met Paulus in geloof op weg te gaan. De noveen (negendaagse) heeft voor iedere dag een kleine inleiding, gedeelte(n) uit de Handelingen van de Apostelen en uit een aantal Paulijnse brieven, én een afsluitend gebed. De noveen kan individueel worden gebeden. Parochies kunnen ook initiatief nemen om de noveen in gezamenlijkheid te bidden.

Meer informatie

Bisdom van Breda
T 076 5223444
E secretariaat@bisdombreda.nl
I www.bisdombreda.nl

Paulusactiviteit
Activiteit

Artikel in parochieblad over Paulusreizen

Omschrijving

Paulus is op verschillende plekken geweest tijdens zijn missiereizen. In dit boekje vindt u een korte beschrijving van deze plaatsen.

	Zijn er parochianen die op een van die plekken zijn geweest? Maak een interview voor het parochieblad.
Meer informatie	Pastoraal team, redactie parochieblad, parochianen in de eigen parochie.
Paulusactiviteit Activiteit	Paulusviering
Omschrijving	Houd een Paulusviering in de parochie als voorbereiding op een inhoudelijke bijeenkomst of op het feest van Petrus en Paulus (29 juni 2009). In dit Paulusboekje zijn liederen aangegeven die hiervoor kunnen worden gebruikt en teksten die kunnen worden gebruikt bij de voorbereiding.
Meer informatie	Paulusboekje bisdom van Breda p. 27.
Paulusactiviteit Activiteit	Preekwedstrijd
Omschrijving	Kies een perikoop uit de brieven van Paulus. Daag parochianen uit om een overweging te houden over deze bijbelpassage. Benoem een deskundige jury die de overwegingen beoordeelt.
Meer informatie	Pastoraal team eigen parochie

Paulusactiviteit Activiteit	Paardenprocessie Opwijk
Omschrijving	Op 5 juli 2009 vindt de traditionele paardenprocessie in Opwijk plaats. De parochie van Opwijk bezit relieken van de H. Paulus. Sinds de komst van deze relieken in het midden van de achttiende eeuw wordt Paulus in Opwijk bijzonder vereerd. In 1902 trok de eerste Paulusprocessie met paarden uit. In de jaren zeventig is de processie grondig vernieuwd. Nu worden taferelen uit Paulus' leven uitgebeeld en wordt een Pauluslied gezongen. Het is interessant deze processie ter ere van de H. Paulus als parochie te bezoeken.
Meer informatie	www.paardenprocessie.be
Paulusactiviteit Activiteit	Lectio Divina
Omschrijving	Lees in een bijbelleeskring de brieven van Paulus. De parochie te Walcheren heeft hiervoor een model. Men kiest enige passages uit de brieven van Paulus en de Handelingen der Apostelen. De nadruk ligt op het feitelijk verstaan van de tekst. De groep legt een link met actuele gebeurtenissen en themata.
Meer informatie	Paul de Maat, parochie te Walcheren

Paulusactiviteit Activiteit	Paulusspel
Omschrijving	Het bisdom 's-Hertogenbosch geeft een Paulusspel uit. Het verschijnt in mei 2009. Speel het spel met een catechesegroep.
Meer informatie	www.bisdomdenbosch.nl
Paulusactiviteit Activiteit	Lezingen
Omschrijving	Diaken Vincent de Haas, nieuwtestamenticus, verzorgt een lezing over het gedachtegoed van Sint Paulus. Aan de orde komen actuele thema's als de plaats van de vrouw in de Kerk en theologische onderwerpen als de betekenis van genade en dankgebed. Vincent de Haas laat zien hoe je met Paulus' teksten om kunt gaan. Hij komt uit bij de vragen: Wat betekent geloven voor je en wat betekent de verbondenheid met Christus voor je?
Meer informatie	Vincent de Haas, diaken in de parochie Breda-Oost en Teteringen
Paulusactiviteit Activiteit	Icoon
Omschrijving	De iconenschool in Oudenbosch heeft een Paulusicoon geschilderd. Afgebeeld is de ontmoeting tussen de apostelen Petrus en Paulus. De icoon is voor groepen beschikbaar.
Meer informatie	Toon Jansen, iconenschool

Paulusactiviteit Activiteit	Speelfilm
Omschrijving	In de regio Ulvenhout/Bavel bekijkt een gespreksgroep de speelfilm 'Paulus' uit de serie 'De Bijbel op DVD'. Deze serie is te bestellen bij de NCRV.
Meer informatie	Rob van Uden, diaken in de regio Ulvenhout/Bavel
Paulusactiviteit Activiteit	Avond over Paulusreizen
Omschrijving	Op de Priester- en diakenopleiding Bovendonk is een wandkaart met de Paulusreizen aanwezig. Deze is beschikbaar voor parochies.
Meer informatie	Jan Brok, studierector Priester- en diakenopleiding Bovendonk
Paulusactiviteit Activiteit	Eucharistievieringen in kader Paulusjaar
Omschrijving	In de St. Antoniuskathedraal te Breda vinden elke donderdag om 17.00 u. eucharistievieringen plaats in het kader van het Paulusjaar. Daarna is er aanbidding. Tijdens de aanbidding worden de vespers of de rozenkrans gebeden.
Meer informatie	René de Weerd, diaken in de Antoniuskathedraal

3. Parochiebladberichten

Parochiebladbericht (1)

Het Paulusjaar

Volgens de overlevering is de apostel Paulus in het jaar 8 na Christus geboren. Voor paus Benedictus XVI vormde dit de aanleiding om op 28 juni 2007 het Paulusjaar aan te kondigen. We vieren dit jaar van 28 juni 2008 tot 29 juni 2009. Tijdens dit jaar staat de apostel Paulus binnen de wereldkerk centraal.

Paulus behoorde niet tot de oorspronkelijke groep apostelen. Hij is geboren in Tarsus, een plaats die nu in Turkije ligt. Paulus was afkomstig uit een Joods milieu. Zijn familie bezat het Romeins burgerrecht. Na een scholing in zijn geboorteplaats, waar hij vertrouwd raakte met de Grieks/Romeinse cultuur van zijn omgeving, vertrok hij naar Jeruzalem. In het centrum van de Joodse godsdienst zat hij aan de voeten van de bekende schriftgeleerde Gamaliël. Daar raakte hij bekend met het rabbijnse denken. Paulus was farizeeër. Farizeeërs leefden streng volgens de voorschriften van het Jodendom. Paulus had aanvankelijk dan ook niet veel op met de beweging rond Jezus. Volgens het boek der Handelingen was Paulus aanwezig bij de stening van Stephanus, de eerste martelaar van de jonge Kerk. Ook zelf getuigt hij ervan dat hij de “gemeente van God” vervolgde.

In het leven van Paulus kwam echter een ommekeer. God riep hem om apostel der heidenen te worden (Gal 1,16). Paulus heeft zich onvermoeid ingezet om de boodschap van Jezus Christus onder de niet-Joden te verkondigen. Daarvoor heeft hij talloze reizen gemaakt. Paulus bezocht Klein-Azië, Griekenland en Rome. Hij stichtte verschillende gemeentes. Door brieven hield hij contact met deze gemeenschappen. In het Nieuwe Testament vinden we zeven brieven die zeker van Paulus' hand zijn. Daarnaast zijn er zeven die in zijn geest

geschreven zijn. De oorspronkelijke brieven van Paulus zijn geschreven in de jaren 50 tot en met 60 en zijn daardoor ouder dan de vier evangeliën. Paulus is waarschijnlijk rond 67 in Rome onthoofd en daar begraven.

Tijdens het Paulusjaar worden er verschillende activiteiten georganiseerd om de betekenis van Paulus voor het voetlicht te brengen. Paus Benedictus XVI roept bisdommen, religieuze gemeenschappen en parochies op om aandacht aan Paulus te besteden. Voor de paus heeft het Paulusjaar ook een oecumenische dimensie. Volgens de paus heeft Paulus geleefd voor de eenheid onder de christenen. Ook hier ligt voor ons een bijzondere opdracht.

Parochiebladbericht (2)

Heiligen met de naam Paulus

De namen Paul, Pol en Paula zijn wijd verspreid. De letterlijke betekenis van deze naam is “kleintje” of “kleine”. De meeste mensen die deze naam dragen zijn vernoemd naar de apostel Paulus. Minder bekend is dat verschillende heiligen deze naam droegen. Een blik in een heiligenwoordenboek levert liefst 15 andere heiligen op.

De meesten van hen stierven de marteldood. Onder deze heiligen zijn verder twee kluzenaars, een paus, drie bisschoppen, een abt en een mysticus én kloosterstichter. Hier korte levensbeschrijvingen van heiligen die ook Paulus heten.

Paulus van Thebe (vierde eeuw) geldt als de eerste kluzenaar uit de kerkgeschiedenis. De beroemde kerkvader Hieronymus heeft zijn leven beschreven. Tijdens de vervolging door keizer Decius in rond 250 vluchtte hij de bergen in. Hij leefde er 90 jaar in een hol. Geen mens zou hem gezien hebben. Kort voor zijn dood ontmoette hij een andere beroemde kluzenaar, de

heilige Antonius Abt. Op schilderijen is hun ontmoeting vaak afgebeeld. Toen Antonius Paulus voor een tweede maal wilde bezoeken trof hij hem dood aan. Volgens de overlevering is hij liefst 113 jaar oud geworden. Op de plaats waar hij geleefd had ontstond een beroemd klooster. Later zijn de vermoedelijke relikven naar Constantinopel gebracht. Vandaaruit brachten Hongaarse paulijnen deze over naar Boedapest waar ze nu nog zijn.

Zijn leven is beschreven door Hieronymus. De Nijmeegse classicus Vincent Hunink heeft onlangs een vertaling van dit heiligenvita gemaakt. Deze is verschenen in: Hieronymus, *Op weg naar de hemel; verhalen over kluisenaars*. Nijmegen, Vantilt, 2008.

Een andere Paulus, Paulus Aurelianus was ook missionaris. Paulus Aurelianus werd geboren in Wales. Rond 512 ging hij naar Bretagne en stichtte daar vele kerken en kloosters. Hij werd rond 530 bisschop in Ocsimore (het huidige Saint Pol-de-Leon). Hij stierf rond 575 op het eiland Batz ten noorden van de Bretonse kust. Saint-Pol-de-Leon in Finistère is naar deze heilige genoemd. Deze fraaie kunstplaats is een bezoek waard.

Paulus van het Kruis was een begenadigd mysticus en stichter van de passionisten. Deze Paulus werd in 1694 in Piemonte geboren uit een adellijk geslacht. Aanvankelijk koos hij voor een militaire loopbaan en meldde zich bij het Venetiaanse leger om tegen de Turken te vechten. Hij besloot zijn leven een radicaal andere wending te geven en ontving uit handen van zijn geestelijk leidsman, de bisschop van Alessandria, het boetekleed. Hij trok zich veertig dagen in de eenzaamheid terug en schreef een kloosterregel (de oorspronkelijke regel van de passionisten). In 1725 kreeg hij van de paus toestemming een orde te stichten. In 1727 werd hij priester gewijd. Hij wijdde zich vooral aan de ziekenzorg. Later werd hij generaal van de door hem gestichte congregatie. Hij stierf in 1775 te Rome.

Paulus van het Kruis gold als een bijzonder groot predikant, die velen tot geloof heeft gebracht.

Parochiebladbericht (3)

De iconografie van Sint Paulus

Paulus is in de kunst veelvuldig afgebeeld, meestal samen met Petrus. Dit ligt voor de hand. De Kerk viert op 29 juni het feest van beide apostelvorsten. Beide apostelen zijn begraven in Rome. Sint Petrus ligt onder de Sint Pieter. De basiliek Sint Paulus buiten de Muren aan de oude weg naar Ostia is de begraafplaats van Sint Paulus. Als Romeins staatsburger is Paulus tijdens het bewind van keizer Nero onthoofd. Volgens de legende stuitte het hoofd van Paulus driemaal op de grond. Op deze plaatsen ontstonden drie bronnen. Momenteel ligt hier de abdij Tre Fontana. De eerste afbeelding uit de christelijke kunst van Paulus verwijst naar Paulus' onthoofding. Deze afbeelding is te vinden op een Spaanse sarcofaag uit 330.

In de oude kerk zijn afbeeldingen uit Paulus' leven schaars. Wel kennen we portretten van Petrus en Paulus. Zij zijn duidelijk te herkennen. Paulus heeft een lang, kaal hoofd met een zwarte baard, men kan zeggen een maaglijdersgezicht. Paulus' prikkel in het vlees (2 Kor. 2,7) is dan als een maagkwaal geduid. Het hoofd van Petrus is rond met kroezig blond haar en een korte ronde baard.

Vanaf de dertiende eeuw vinden we schilderijen van Paulus' roeping te Damascus. Jezus verschijnt hem. Meestal valt Paulus, als reactie op deze verschijning, van zijn paard. Dit detail wordt overigens in de bijbel niet vermeld. Een belangrijk schilderij van deze gebeurtenis bevindt zich in de kerk van Maria del Popolo te Rome. Het is geschilderd door Caravaggio (rond 1600).

Binnen het protestantisme nam Paulus een belangrijke plaats in.

Paulus schrijft in zijn brief aan de Romeinen dat de mens door Gods genade gered wordt, voor protestanten een belangrijk geloofsgegeven. Vanaf de reformatie is er vooral interesse voor die episoden uit Paulus' leven die in de bijbel beschreven zijn.

In veel kerken staan beelden van Petrus en Paulus bij het altaar. Paulus is dan te herkennen aan het zwaard waarmee hij onthoofd is. Soms heeft Paulus een boekrol in zijn hand. Petrus daarentegen draagt twee sleutels. Aan hem heeft Jezus de sleutels van het rijk der hemelen toevertrouwd.

4. Plaatsen waar Paulus is geweest

Paulus is in 8 na Christus geboren te Tarsus, een plaats in Klein-Azië. Hij is genoemd naar koning Saul, de voorganger van David. Tarsus was een welvarende havenstad gelegen aan de rivier Cydnus in Klein-Azië. Het was de hoofdstad van de Romeinse provincie Cilicië. De bewoners genoten vanaf 66 na Christus het Romeinse burgerrecht. Tarsus genoot ook bekendheid vanwege het leer van geitenvel waarmee nomadententen werden gemaakt. Paulus oefende het beroep van tentenmaker uit. Paulus was een Jood. Waarschijnlijk volgde hij in Tarsus onderwijs. Hier is hij ook geschoold in de klassieke literatuur. Er is een aan Paulus toegewijde kerk.
Hand. 9,30; Hand. 11,25

Antiochië

Antiochië is het huidige Antakya. Antakya is de hoofdstad van de Turkse provincie Hatay. De stad is in 300 v. Christus gesticht door Seleucus I Nicator, één van de generaals van Alexander de Grote. De stad groeide snel uit tot een belangrijke metropool. De stad speelt een belangrijke rol in het boek der Handelingen. Binnen de oude Kerk was het een van de vijf patriarchaten.
Hand. 11,26; Hand. 13,1-3; Hand 14,21; Hand 14,26-15,3; Hand 15,30-40

Antiochië in Pisidië

Momenteel een ruïneheuvel bij Yalvac, gelegen aan een handelsroute door Klein Azië. Ten tijde van Paulus was het een welvarende stad. In de stad herinneren de overblijfselen van een byzantijnse kerk ons aan Paulus.
Hand. 13, 14-52; Hand. 18,22-23

Athene

Hoofdstad van het moderne Griekenland en in de oudheid

Bron: Willibrordvertaling, KBS, 1975

centrum van cultuur en beschaving. Hier leefden filosofen als Socrates en Plato. Paulus hield zijn rede op de Areopagus, een heuvel ten westen van de Akropolis.

Hand. 17, 15-34

Caesarea

Belangrijke havenplaats aan de Middellandse Zee, gesticht in de derde eeuw voor Christus. In 22 voor Christus herbouwde Herodes de stad naar Romeins model. Na de dood van Herodes werd Caesarea de zetel van het Romeinse bestuur. Omdat Paulus Romeins staatsburger was, werd hij hier twintig jaar gevangen gehouden.

Hand. 9,30; Hand. 21,8-15; Hand. 23,31-26,32

Attalia

Attalia is een havenstad in Klein-Azië. De plaats is gelegen aan de Middellandse Zee. Paulus en Barnabas bezochten deze plaats op hun eerste zendingsreis. Tegenwoordig heet de stad Antalya. Enkel de oude haven herinnert ons aan Paulus.

Hand. 14,25; Hand 18,22

Berea

Griekse stad, tachtig kilometer ten zuidwesten van Thessalonica.
De stad heet nu Veria.

Hand. 17,10-14

Cyprus-Pafos

Nea-Pafos is tegen het einde van de vierde eeuw v. Chr. gesticht. Midden in het huidige dorp bevindt zich de Pauluszuil waaraan Paulus is vastgebonden en als straf voor de prediking van het christelijk geloof 39 zweepslagen kreeg.

Hand 13,4-13

Damascus

Damascus is een van de oudste steden ter wereld. De stad is al vermeld in Egyptische documenten uit de 15de-14de eeuw voor Christus. In de stad vinden we nog enige herinneringen aan Paulus. Zo verbleef Paulus in de Darb-al-Moestakim (de Rechte Straat). In de christenwijk ten noorden van deze stad, staat het huis van Ananias waar Paulus verbleef. Naast de muur van de Oude Stad staat de kapel van St. Paulus. Op deze plaats lieten de discipelen van Paulus hem in een mand over de muur

zakken om hem uit handen van de Joden van Damascus te redden.

Hand. 9,1-20

Derbe

Romeinse stad in Klein Azië waar tol werd geheven. Gelegen nabij het gehucht Ekinöstu.

Hand 14,20; Hand 16,1

Ephese

Destijds een welvarende stad aan de Egeïsche kust. Nu ligt er een klein dorp, Selçuk genaamd. In Paulus' tijd vereerde de bevolking Artemis, de godin van de jacht. Momenteel zijn er nog ruïnes van de Romeinse stad. Volgens de overlevering hebben Maria en de evangelist Johannes in deze stad gewoond.

Hand. 18,19-21; Hand. 18,24-19,40

Filippi

Stad in het noorden van Macedonië, 185 km. ten noordoosten van Tessaloniki. Philippi was een bloeiende handelstad aan de Via Aegnatia, door de Romeinen aangelegd als verbindingsweg tussen Europa en Klein-Azië. Hier zette Paulus voor het eerst voet aan wal in Europa.

Hand. 16, 11-40; Hand. 20,6

Iconium

Iconium is het huidige Konya. Het was een belangrijke stad op de hoogvlakte van Anatolië.

Hand. 14, 1-6; Hand. 14,21

Jeruzalem

Heilige plaats voor joden, christenen en moslims. De eerste bewoning treffen we aan rond 3500 v. Chr. Rond 1900 v. Chr. is de plaats versterkt. Paulus heeft in dit centrum van de Joodse godsdienst zijn scholing afgerond. In deze stad bevond hij zich onder de vervolgers van Stefanus.

Hand. 15,4-29; Hand. 21,17-30

Korinthe

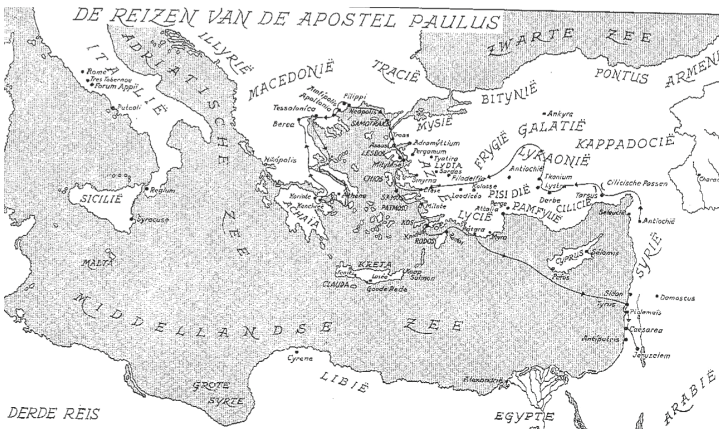
Korinthe was een van de belangrijkste havensteden van het antieke Griekenland. De stad is reeds in de negentiende eeuw voor Christus gesticht. De oorspronkelijke stad is door de Romeinen verwoest maar in 46 v. Christus weer opgebouwd.
Hand 18,1-18

Lystra

Plaats 35 km. ten zuidwesten van Kononya. Momenteel is er enkel een ruïneheuvel bij het dorpje Hatunsaray. In Paulus' tijd was Lystra een Romeinse kolonie, een volksplanting van mensen met Romeins burgerrecht in bezet gebied.
Hand 14,8-20; Hand 14,21; Hand. 16,1-5

Macedonië

Landstreek in noord-Griekenland.
Hand. 20, 1-4

Bron: Willibrordvertaling, KBS, 1975

Malta

Eiland in Middellandse Zee.

Hand 28,1-11

Milete

Havenstad op de Turkse oever van de Egeïsche Zee.

Hand. 20,15-38

Myra

Stad aan de Middellandse Zeekust van Turkije, 125 kilometer ten zuidwesten van Antalya. In de oudheid was Myra een belangrijke plaats vanwege de aanwezigheid van een Apollotempel.

Hand. 27,5

Perge

Oude stad in Zuidelijk Turkije. Centrum van de verering van Artemis.

Hand 13,14; Hand 14,25

Bron: Willibrordvertaling, KBS, 1975

Ptolemaïs

Het huidige Akko. Akko was de enige natuurlijke haven aan de kust van Israël.

Hand. 21,7

Puteoli

Momenteel Pozuoli, een havenstad enkele kilometers van Napels.

Hand. 28,13

Regium

Stad in Calabrië, rond 700 voor Christus gesticht door Griekse kolonisten.

Hand. 28,13

Rome

Hoofdstad van het Romeinse rijk, gesticht rond 753. Aan Paulus herinneren de basiliek Sint Paulus buiten de Muren, waar Paulus is begraven, de abdij Tre Fontana, waar hij is onthoofd en de Carcerum Mamertinum waar Paulus gevangen heeft gezeten.

Hand. 28,16-31

Sidon

Stad in het huidige Libanon, gesticht door de Feniciërs. Welvarende havenstad.

Hand. 27,3

Syracuse

Stad op Sicilië, gesticht door de Grieken.

Hand. 28,12

Tessalonica

Het huidige Salonika. De stad is rond 315 v. Chr. gesticht en genoemd naar de zuster van Alexander de Grote. Het was in Paulus' tijd een van de belangrijkste havens van Noord-Griekenland.

Hand 17,1-9

Troas

Troas is een zeehaven aan de noordwestelijke kust van Klein-Azië.

Hand 16,8-10; Hand. 20,6-12

Tyrus (Libanon)

Tyrus is een stad in Libanon. In de oudheid was het een belangrijke handelstad. De stad stond bekend om haar purper.

Hand. 21, 3-6

5. Pauluskerken in het bisdom van Breda

De H. Paulusparochie in Oudenbosch

De H. Petrus- en Paulusparochie in Boschkapelle,

H. Petrus- en Paulus kerk in Breda (Jeruzalemparochie)

H. Petrus- en Paulusparochie te Middelburg

H. Petrus- en Paulusparochie te Dinteloord

6. Bibliografie rond Paulus

Literatuur

K. Berger, *Die Briefe des heiligen Apostels Paulus : Meditationen zu den Sonntagslesungen*. Freiburg, Herder, 2008. ISBN 978.3.451.322230.3

J. Delobel, *Paulus: een kennismaking*. Antwerpen, Halewijn, 2008.
ISBN 978.90.8528.079.8

H. Hoet *De weg van Paulus : leven en brieven van de Apostel der volkeren*. Tielt, Lannoo, 2008. ISBN 978.90.209.7833.9

K. Kertelge, *Grundthemen paulinischer Theologie*. Freiburg, Herder, 1991. ISBN: 3.451.22188.8

H. Ridderbos, *Paulus : ontwerp van zijn theologie*. Kampen, Kok, 1997. ISBN 90.242.9168.2
Eerste druk: 1966

F. van Segbroeck (red.), *Paulus*. Leuven, Vlaamse Bijbelstichting, 2004. ISBN 90.334.5632.x
Verslagboek Vliebergh-Sencie Leergangen 2003.

Voor een leestafel in de parochie

Dominique Bar, *Paulus: de weg naar Damascus*. Antwerpen, Halewijn, 2008. ISBN 978.90.8528.160.3
Prijs: € 9,-- (stripverhaal)

Joël Delobel, *Paulus: een kennismaking*. Antwerpen, Halewijn, 2008.
ISBN 978.90.8528.079.8
Prijs € 15,--

Anselm Grün, *Paulus: ervaring als kern van het christelijk geloof*. Baarn, Uitgeverij Ten Have, 2008. ISBN: 978.90.2599.5928.9

Hendrik Hoet, *De weg van Paulus: leven en brieven van de Apostel der volkeren*. Tiel, Lannoo, 2008. ISBN 978.90.209.7833.9

Mgr. P. Schruers, *Christen worden met Paulus*. Bonheiden, Abdij Bethlehem, 1989. ISBN 90.71837.25.4

Anton van Wilderode, *Apostel na de twaalf*. Leuven, Davidsfonds, 1992. ISBN 90.6152.785.6

7. Liedereren

Gregoriaanse gezangen

De keuze is genomen uit het Graduale Triplex (Solesmes 1979)
cq Graduale Romanum (Solesmes 1974)

- Alleluia 'Sancte Paule apostole', blz. 666
- Introitus 'Gaudete in Domino' (Phil. 4,4,5; Ps. 84,2), blz. 21
- Graduale 'Christus factus est' (Phil 2,8,9), blz. 148
- Introitus 'Nos autem gloriari' (Gal. 6,14;Ps. 66,1), blz. 162
- Communio 'Christus resurgens' (Rom. 6,9; Ps. 97,2), blz. 207
- Antifoon 'Maneant in vobis' (1 Kor. 13,13), blz. 167, 887.
- Introitus 'Caritas Dei' (Rom. 5,5; Ps. 87,2), blz. 248

Gezangen naar teksten van St. Paulus

In Gezangen voor Liturgie: zie aldaar het register op bijbelse
vindplaatsen of bijbelse referenties (blz. 864-865)

- De cantate *Wachet auf, ruft uns die Stimme*

Voor kinderen

- *Namens Paulus*, in: Geestelijke liederen voor kinderen deel 2-
Het koninkrijk lijkt op...- 52 bijbelliedjes Nieuwe
Testament, blz. 96. Kampen, Gooi en Sticht, 1987
- *Saulus*, in: Bijbelse liedjes voor kleuters, liednr. 29. Den Haag,
JN Voorhoeve, 1987
- *Paulus, apostel ga op reis*, in Zingend Geloven, deel 3-86; deel 7-
75. Zoetermeer, Uitgeverij Boekencentrum, 2001.
(eenstemmig en meerstemming)

8. Beeldmateriaal

Via het secretariaat van het bisdom Breda kunnen enkele foto's worden opgevraagd die kunnen worden gebruikt, indien wordt vermeld:

Foto: Bisdom van Breda.

De afbeeldingen vindt u hiernaast.

afbeelding 1

afbeelding 2

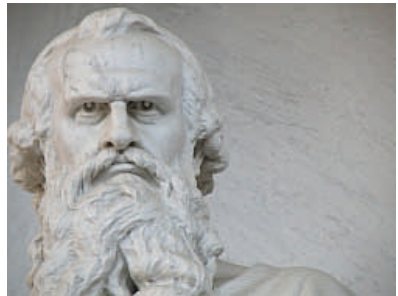
afbeelding 3

afbeelding 4

afbeelding 5

afbeelding 6

afbeelding 7

afbeelding 8

geloof

